

Rovfågelsträcket över Falsterbohalvön hösten 1997

The raptor migration past the Falsterbo peninsula in the autumn of 1997

Nils Kjellén

Meddelande nr 189 från Falsterbo Fågelstation

För tolfte året i följd studerades rovfågelsträcket i Falsterbo med ambition att bestämma kön och ålder hos så stor andel av fåglarna som möjligt. Bakgrund för projektet (Kjellén 1988) och resultat från de första elva åren (Kjellén 1997a och tidigare) har publicerats i Anser. En utvärdering av de fem första åren redovisades i Ornis Scandinavica (Kjellén 1992) och olika arters koncentrationsgrad till Falsterbo diskuteras i Ornis Svecica (Kjellén 1997b). Projektet leds av författaren och har under året finansierats med anslag från Nils Olof Berggrens fond.

Fältharbete och bearbetning

Under perioden 1 augusti till 20 november kunde daglig bevakning av sträcket upprätthållas. Räkningar har skett från gryningen och så länge något påtagligt sträck noterats. Observationsplats har, främst på grund av vindriktningen, valts så att en så stor del av sträcket som möjligt kunnat studeras närmare. Detta innebar i vissa fall förflyttningar mellan olika observationsplatser under dagen. De flesta observationerna har dock bedrivits i området mellan Nabben och Fyren. Som räknare har främst författaren fungerat med Claes-Göran Dahl, Mogens Henriksen och Pekka Westin som avlösare enskilda dagar. Under säsongsavslutningen i november har dagssummor erhållits från Gunnar Roos, som sköter de standardiserade räkningarna i Naturvårdsverkets regi. Dessutom har ett antal besökande ornitologer hjälpt till under enstaka dagar. Alla inblandade tackas varmt för sin medverkan.

Siffror från Stevns klint, på den danska sidan av Öresund, har som vanligt vänligen tillhandahållits av Tim Andersen. Bevakningen där var i augusti något sämre än flertalet år, med endast 7 dagar. Totalt 17 dagar i septem-

ber och 16 dagar i oktober innebär en relativt bra täckning, medan endast 2 dagar i november spelar mindre roll ett år då antalen var ovanligt låga i denna månad.

Resultat och diskussion

I tabell 1 redovisas det totala antalet köns- och åldersbestämda respektive obestämda exemplar för alla regelbundna arter under hösten. Liksom tidigare år har de obestämda exemplaren fördelats efter bestämd procent i varje tiodagarsperiod, om andelen bestämda exemplar varit tillräckligt hög (se Kjellén 1988 för diskussion!). Tabell 2 jämför totalsummor åren 1986-1997 med genomsnittet för de första fem och de senare sju åren samt för hela perioden. Ungfågelsandelen för olika arter presenteras i tabell 3, medan mediandatum (det datum då 50 % av årets sträck passerat) för olika kategorier kan jämföras med medelvärden för olika tidsperioder i tabell 4.

Liksom närmast föregående år var våren och försommaren relativt kyliga. Även om det i början av häckningssäsongen fanns en hel del

Tabell 1. Antalet sträckande rovfåglar av olika kategorier i Falsterbo hösten 1997.

Number of migrating raptors of different categories at Falsterbo in the autumn of 1997.

	Adulta			Juvenila			Q-f	Obest	Totalt
	♂	♀	Σ	♂	♀	Σ			
Bivråk			3562			270		366	4198
Brun glada			5			0			5
Röd glada			182			631		115	928
Havsörn			10			2		1	13
Brun kärrhök	93	86	179			668	33	37	917
Blå kärrhök	35	43	78			82	52		212
Ångshök	2	2	4			8			12
Duvhök	1		1	38	11	54			55
Sparvhök	48	47	95	390	265	655		14126	14876
Ornmvråk			1427			983		7676	10086
Fjällvråk	45	86	190			44		47	281
Fiskguse	36	29	87			103		89	279
Tornfalk	39	42	100			253		56	409
Stenfalk	4	2	6			122	65	71	264
Lärkfalk			3			16		3	22
Pilgrimsfalk	20	20	40	3	6	9		5	54

Foto: Jens B Bruun

Tabell 2. Totalsummor för sträckande rovfåglar i Falsterbo 1986-1997.

Totals and means of migrating raptors at Falsterbo 1986-1997.

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Medel Mean	Medel 86-90	Medel 91-97
Bivråk	6 858	3 959	6 954	7 357	3 794	2 738	7 245	4 994	4 707	3 445	4 487	4 198	5 061	5 784	4 545
Brun glada	1	10	7	5	15	12	3	7	3	3	6	5	6	8	6
Röd glada	291	243	313	499	452	664	507	706	829	763	969	928	597	360	767
Havsörn	5	3	7	5	13	13	18	9	14	16	3	13	10	7	12
Brun kärrhök	261	281	444	729	724	915	794	810	775	659	660	917	664	488	790
Blå kärrhök	342	150	180	356	263	261	166	149	160	129	205	212	214	258	183
Ångshök	3	4	6	13	19	8	15	12	12	7	16	12	11	9	12
Duvhök	30	31	15	19	43	106	79	34	101	32	23	55	47	28	61
Sparvhök	15 712	14 722	11 379	16 069	14 439	17 240	9 315	12 678	19 881	10 744	18 780	14 876	14 653	14 464	14 788
Ornmvråk	7 094	10 770	11 914	13 264	13 410	8 251	9 279	12 938	11 693	9 888	10 745	10 086	10 778	11 290	10 411
Fjällvråk	1 367	1 480	852	955	946	837	601	713	751	802	553	281	845	1 120	648
Mi. skrikörn	1	0	14	14	2	5	6	5	3	3	1	3	5	6	4
Kungsörn	1	1	3	1	3	4	3	4	3	2	1	4	3	2	3
Fiskguse	159	102	249	251	237	266	286	335	305	185	200	279	238	200	265
Tornfalk	374	478	388	606	420	609	312	491	402	192	285	409	414	453	386
Aftonfalk	3	1	2	0	0	0	3	0	0	6	5	1	2	1	2
Stenfalk	272	242	228	158	205	183	164	155	215	148	147	264	198	221	182
Lärkfalk	71	29	36	48	32	39	43	52	45	46	16	22	40	43	38
Pilgrimsfalk	28	15	20	28	15	23	26	33	37	28	26	54	28	21	32
Totalt	32 873	32 521	33 011	40 377	35 032	32 174	28 865	34 125	39 936	27 098	37 128	32 619	33 813	34 763	33 135

Tabell 3. Ungfågelsandel (%) bland sträckande rovfåglar i Falsterbo 1986-1997.

Proportion of juveniles (%) among migrating raptors at Falsterbo 1986-1997

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Medel Mean
Bivråk	37	6	4	9	7	18	8	7	8	6	5	7	10
Röd glada	84	75	89	83	86	80	75	78	74	74	72	77	79
Havsörn	40	33	71	20	15	31	44	44	21	38	0	15	31
Brun kärrhök	74	74	74	79	81	78	82	80	75	77	77	79	78
Blå kärrhök	65	75	62	55	40	58	57	48	61	61	80	58	60
Ångshök	0	50	67	54	58	13	53	50	67	71	50	67	50
Duvhök	100	100	93	89	100	84	94	100	99	97	100	98	96
Sparvhök	-	79	78	77	83	77	86	82	79	76	67	90	79
Ornmvråk	31	36	51	37	36	34	43	65	45	35	64	49	44
Fjällvråk	27	34	29	28	6	16	19	5	35	22	9	20	21
Fiskguse	-	36	38	57	66	40	47	47	63	57	63	55	52
Tornfalk	70	68	73	68	70	65	71	70	80	89	81	72	73
Stenfalk	-	88	87	84	93	85	86	77	96	88	88	95	88
Lärkfalk	94	100	89	83	81	85	81	83	82	91	75	82	86
Pilgrimsfalk	43	27	35	64	33	9	15	21	38	25	35	18	30

Tabell 4. Mediandatum för olika köns- och ålderskategorier 1986-1997.
Median date of different sex and age categories 1986-1997.

	1997	Medel Mean 86-97	1986 -1990	1991 -1997
Bivråk, ad	1.9	28.8	27.8	28.8
Bivråk, juv	16.9	12.9	11.9	14.9
Brun glada, ad	24.9	4.9	9.9	1.9
Brun glada, juv	-	16.9	9.9	23.9
Röd glada, ad	28.9	6.10	2.10	9.10
Röd glada, juv	27.9	28.9	27.9	28.9
Havsörn, äldre	21.10	12.10	11.10	12.10
Havsörn, juv	21.10	9.10	24.9	22.10
Brun kärrhök ♂	1.9	4.9	4.9	3.9
Brun kärrhök ♀	1.9	30.8	30.8	31.8
Brun kärrhök, juv	25.8	28.8	30.8	27.8
Blå kärrhök ♂	19.9	20.9	22.9	19.9
Blå kärrhök ♀	19.9	10.9	8.9	11.9
Blå kärrhök, juv	13.10	5.10	30.9	9.10
Ängshök ♂	14.8	22.8	25.8	20.8
Ängshök ♀	1.8	21.8	23.8	19.8
Ängshök, juv	23.8	27.8	25.8	28.8
Duvhök, ad	16.10	28.10	25.10	29.10
Duvhök, juv ♂	25.10	28.10	30.10	27.10
Duvhök, juv ♀	26.10	27.10	22.10	28.10
Sparvhök, ad ♂	17.10	22.10	19.10	24.10
Sparvhök, ad ♀	13.10	15.10	13.10	15.10
Sparvhök, juv ♂	25.9	26.9	27.9	25.9
Sparvhök, juv ♀	13.9	5.9	7.9	4.9
Ormvråk, ad	5.10	3.10	28.9	6.10
Ormvråk, juv	14.10	13.10	10.10	15.10
Fjällvråk ♂	3.10	7.10	8.10	7.10
Fjällvråk ♀	3.10	5.10	3.10	6.10
Fjällvråk, juv	13.10	10.10	10.10	11.10
Fiskgjuse, ad ♂	25.8	26.8	25.8	27.8
Fiskgjuse, ad ♀	24.8	22.8	-	22.8
Fiskgjuse, juv	31.8	29.8	29.8	29.8
Tornfalk ♂	19.9	9.9	7.9	11.9
Tornfalk ♀	1.9	3.9	1.9	5.9
Tornfalk, juv	18.9	7.9	5.9	9.9
Stenfalk, ad ♂	14.9	26.9	4.10	21.9
Stenfalk, ad ♀	4.9	31.8	26.8	1.9
Stenfalk, juv	17.9	21.9	21.9	21.9
Lärkfalk, ad	1.9	29.8	27.8	31.8
Lärkfalk, juv	5.9	11.9	9.9	12.9
Pilgrimsfalk, ad ♂	10.9	6.9	6.9	6.9
Pilgrimsfalk, ad ♀	15.9	9.9	-	9.9
Pilgrimsfalk, juv ♂	28.9	22.9	20.9	24.9
Pilgrimsfalk, juv ♀	23.9	8.10	1.10	9.10

lämmel i Ammarnäsfjällen verkar gnagartillgången i Norrland generellt återigen ha varit dålig. I Skåne var förekomsten betydligt sämre än det goda året 1996. I juli blev vädret bättre och för fjärde året i rad rådde stabilt högttrycksväder med rekordvärme under augusti. Vindarna kom dock huvudsakligen från västsektorn vilket gjorde att koncentrationen av sträckare till Falsterbo var bättre än 1994-96, även om utpräglade toppdagar saknades. Västvindarna fortsatte hela hösten och nådde tidvis stormstyrka i september och början av oktober. Jämfört med de senaste åren var septembersträcket klart bättre. Stenfalk och pilgrimsfalk var ovanligt talrika under den blåsiga perioden medan segelflygare som glada och ormvråk hade en del fina sträckdagar mot slutet av månaden. Första oktoberdekaden "bläste bort" medan en tidig och ovanligt lång köldperiod redan i mitten av månaden orsakade ett kraftigt utsträck av framförallt sparvhök och ormvråk. Sedan blev det märkligt tomt och trots bra sträckväder var antalen av t. ex. sparvhök ovanligt låga i slutet av månaden. I november fick man intrycket av att det inte fanns många potentiella sträckare kvar och disigt väder bidrog till att antalen blev osedvanligt låga. Sammantaget uppträdde arter med ökande populationer, som glada, brun kärrhök och pilgrimsfalk, ovanligt talrikt (Tab. 2). Att den totala rovfågelsiffran ligger under medel för perioden beror främst på relativt låga antal hos de båda vanligaste sträckarna. Samtidigt fortsätter den negativa trenden för bivråk och framförallt fjällvråk. För att spara utrymme redovisas i år inga artdiagram.

Bivråk *Pernis apivoris*

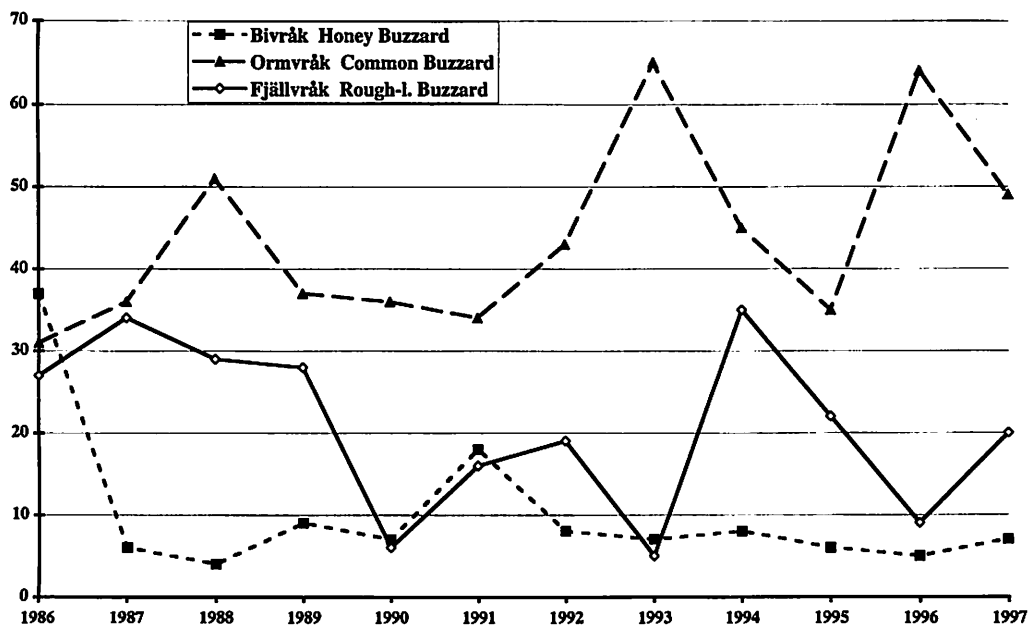
De första bivråkarna sträckte redan den 1 augusti, men antalen var låga fram till mitten av månaden. Passagen av gamla fåglar blev mer utdragen än normala år. En första mindre topp registrerades 23 augusti med 117 ex. Från den 30 augusti och fram till 7 september bokfördes tresiffriga antal de flesta dagar. Årsmax inskränkte sig dock till 766 ex den 31 augusti och 631 ex den 6 september. Liksom närmast föregående år försköts mediandatum

till september (Tab. 4). Detta berodde knappast på dåligt sträckväder i augusti, utan kanske på att häckningen försenats av det kyliga vädret i början av sommaren. Totalt 3912 adulta bivråkar är klart under genomsnittet (4513 ex) och den nedåtgående trenden verkar hålla i sig. Att bivråkarna inte alltid flyttar via Falsterbo visas av en hane, vilken försetts med satellitsändare på häckplatsen i Dalsland, som den 10 september gav en position sydväst om Bornholm mitt på dagen. Under dagen blåste det 12-14 sekundmeter VNV-NV i Falsterbo. Trots detta gav sig alltså denna bivråk sannolikt ut från skånska sydkusten med sikte på den tyska kusten.

Den 24 augusti iaktogs den första ungfågeln, vilken följdes av ytterligare 23 juvenila samma månad. Mediantdatum den 16 september är senare än normalt, vilket stödjer teorin om en försenad häckning. Två dalsländska ungfåglar som försågs med radiosändare antogs lämna häckningsområdet den 6 respektive 17 september då de varit flygga i 13 respektive 24 dagar (Ilmo Södergren i brev). Totalt 286 juvenila innebär en ungfågelsandel på 7

%, något lägre än medel (Tab. 3). Generellt är andelen ungfåglar hos bivråk den lägsta bland rovfågarna i Falsterbo och endast 1986 noterades en väsentligt högre procent (Kjellén 1997b, Fig. 1). Detta beror delvis på att ungfågarna sträcker söderut på en bredare front (Stolt m. fl. 1992), men främst på en ovanligt låg ungproduktion med i genomsnitt 0,6 flygga/territoriellt par i en flerårig studie från Uppland (Tjernberg & Rytman 1994). I undersökningsområdet i Dalsland kontrollerades i år 15 par vilka producerade i genomsnitt 1,13 flygga ungar (Ilmo Södergren i brev). Detta är det bästa resultatet hittills i detta område, vilket står i bjärt kontrast till studier i Tyskland och Nederländerna där ungproduktionen var urusel (Rob Bijlsma i brev). Bivråkarna i Dalsland klarade ungarna genom att dryga ut den normala kosten av getingbon med humlebon. Dock tyder den relativt låga ungfågelsandelen i Falsterbo på att resultatet i Sverige generellt inte var lika bra.

Trots bevakning på Stevns klint de flesta goda sträckdagar inskränkte sig årssumman till 1392 ex med som mest 673 ex den 1

Figur 1. Ungfågelsandel hos bivråk, ormvråk och fjällvråk bland sträckare i Falsterbo 1986-1997.

Proportion of juveniles in Honey Buzzard, Common Buzzard and Rough-legged Buzzard among migrants at Falsterbo 1986-1997.

september. Detta innebär att endast 33 % av utsträckarna från Falsterbo registrerades, vilket är lägre än under ett normalår.

Brun glada *Milvus migrans*

Totalt fem adulta bruna glador är något lägre än genomsnittet (Tab. 2). Den första passerade 31 augusti och följdes senare av enstaka fåglar 18, 24, 25 och 26 september. Detta resulterade i ett ovanligt sent mediandatum. Två av fåglarna sågs insträckande vid Stevns där även ett ytterligare exemplar bokfördes den 18 september. Förvånansvärt få ungfåglar noteras i Falsterbo, men liksom hos övriga tropikflyttare sträcker dessa generellt senare på säsongen (Tab. 4). Den låga ungfågelsandelen skulle kunna tyda på att flertalet bruna glador ankommer till Sverige redan under våren eller sommaren. Till exempel räknades hela 9 nordsträckande vid Hellebäck på Själland våren 1996 (Thorup & Ortvad 1997). Det är tveksamt om det i dagsläget häckar några bruna glador i Sverige. I Finland anses arten ha minskat och numera finns endast 5-10 par (Pöyhönen 1995).

Röd glada *Milvus milvus*

Från början av augusti sågs enstaka eller mindre flockar på Falsterbohalvön, vilka ofta vände tillbaka inåt landet. Sammanlagt bokfördes dock 93 utsträckande under månaden, varav endast en var adult. Antalen var låga under den blåsiga första halvan av september. Perioden 20-28 september passerade hälften av årets glador med som mest 87 ex den 20:e och 142 ex den 27 september. Liksom föregående år räknades under toppdagen ännu fler vid Stevns, med 188 insträckande. En ny våg sträckte i samband med kylan i mitten av oktober med bl. a. 90 ex den 12:e och 93 ex den 14:e. Sistnämnda dag räknades 106 glador från Stevns klint. Därefter var antalen ovanligt låga i slutet av säsongen. Sammanlagt 928 glador innebär den näst högsta siffran, efter fjolårets rekordnotering (Tab. 2). Den mycket positiva populationsutvecklingen fortsätter och totalt finns nu minst 750 par, med den övervägande majoriteten i Skåne (Kjellén in prep.).

Majoriteten av de adulta gladorna övervintrar i Skåne och ungfågelsandelen har hela

tiden varit mycket hög i Falsterbo. Årets 77 % ligger nära genomsnittet (Tab. 3). Ungfågellarna kulminerade den 27 september och de adulta följande dag. Flertalet år är skillnaden mer uttalad (Tab. 4). Av totalt 670 insträckande vid Stevns noterades så många som 106 ex inte i Falsterbo, vilket innebär att det sammanlagda antalet sträckare liksom 1996 passerade 1000-strecket.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Det går för närvarande bra för det svenska havsörnsbeståndet som 1996 hade ökat till 200-260 par (Helander 1997, Tyrberg 1997). Den första häckningen i modern tid konstaterades i Blekinge 1997 och efter invandring från Tyskland fanns 3 par i Danmark (Jacobsen 1997). Även om de flesta örnar stannar över vintern i Sverige ökar antalet utsträckande i Falsterbo sakta med i medeltal 7 ex 1986-1990 jämfört med ett genomsnitt på 12 ex de senaste sju åren (Tab. 2). Även fynden på Själland har ökat klart på senare år med t. ex. 12 nordsträckande vid Hellebäck våren 1996 (Thorup & Ortvad 1997).

En adult havsörn sågs på halvön 24-25 september, men vände tillbaka österut. Rimligen var det samma fågel som sedan sträckte ut tre dagar senare och även bokfördes insträckande vid Stevns. En subadult sträckte den 27 september. Senare passerade fem örnar i samband med kallluftsgenombrottet 14-16 oktober, tre ex 26-27 oktober och 3 ex den 3 november. Av sammanlagt 13 havsörnar var en adult, tio subadult (de flesta 2-3K) och två juvenila. De flesta år har ungfågelsandelen varit högre (Tab. 3). En uppdelning på juvenila och äldre ger tre dagar tidigare mediandatum för ungfågellarna (Tab 4). Även hos andra arter där de gamla fåglarna huvudsakligen stannar i Sverige (röd glada, duvhök och sparvhök) sträcker ungfågellarna först i Falsterbo. Havsörnen avviker dock genom att huvuddelen av de äldre sträckarna utgörs av icke könsmogna, subadult (de flesta 2-3K) och sparrhök. Totalt har 8 helt utfärgade havsörnar bokförts sträckande under tolvårsperioden. Mediandatum för dessa infaller den 10 oktober vilket faktiskt är två dagar tidigare än för hela den äldre gruppen och endast en dag senare än ungfågellarna. Här

bör man komma ihåg att materialet är rätt litet och att även de utfärgade örnarna kan utgöras av icke-häckare.

Vid Stevns räknades 10 insträckande havs-örnar under hösten, bland annat 4 ex den 16 oktober då endast två sågs i Falsterbo. Om vi enbart jämför dagar med bevakning på båda lokalerna observerades faktiskt en mindre i Falsterbo än på den danska sidan.

Ormörn *Circetus gallicus*

Årets ormörn var en äldre fågel som sträckte ut vid Nabben den 24 september (Gunnar Roos). Om det var denna eller en annan som sträckte in vid Stevns klint två dagar senare är osäkert. Efter att ha varit mycket sällsynt i Falsterbo under 1960- och 1970-talen har nu sammanlagt tio ormörnar bokförts de senaste tolv åren. De flesta har setts i slutet av augusti - början av september och ännu har ingen ungfågel observerats.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Under de stabila högtrycksförhållandena i augusti bokfördes sträckande bruna kärrhökars samtliga dagar! Toppars inföll den 6-7:e (58 ex), 15-19:e med som mest 68 ex den 18:e samt vid månadsskiftet med 99 ex den 31 augusti och 90 ex följande dag. Därefter minskade antalen rejält och bortsett från 93 sträckare perioden 15-20 september var antalen förhållandevis låga denna månad. Av sju bruna kärrhökars i oktober passerade två under den sista dekad. En ovanligt sen ungfågel, med hängande ben, lämnade landet den 2 november. Sammanlagt 917 sträckare utgör den högsta siffran hittills (Tab. 2). Lägre antal de närmast föregående åren beror sannolikt främst på en väderbetingad sämre koncentration till Falsterbo. Det torde nu bara vara en tidsfråga innan sträcksiffrorna klättrar över 1000-strecket. Det svenska beståndet har ökat snabbt under senare år och riksinventeringen 1995 resulterade i en uppskattning på 1400 par (Kjellén 1996). Jämfört med övriga rovfåglar är andelen som ses i Falsterbo förhållandevis hög (Kjellén 1997b).

Ungfågelsandelen har under hela den tolvåriga serien legat på en förhållandevis hög och jämn nivå och årets 79 procent ligger nära medelvärdet (Tab. 3). Det går därför inte att

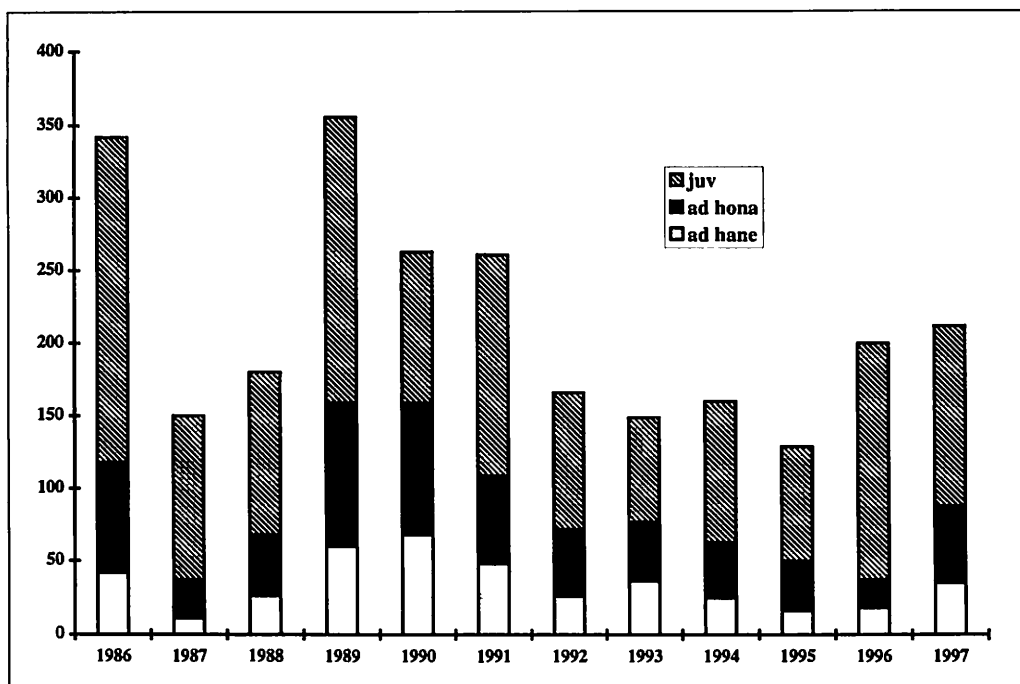
med ledning av denna uttala sig om häckningsutfallet enskilda år. Normalt infaller mediandatum i ordningen juvenila, adulta honor och adulta hanar (Tab. 4). I år kulminerade ungfågellarna och hanarna tidigare än normalt medan honorna var en dag senare än genomsnittet. Varför honorna var förhållandevis senare än övriga kategorier är svårt att förklara, men detta innebär i alla fall att det i år inte blev någon tidsmässig skillnad mellan könen hos de adulta.

Hanandelen bland de adulta sträckarna har varierat mellan 33 och 54 %, kring ett genomsnitt på 45 % hanar. Årets 51 % är tillsammans med 53-54 % under 1994-95 det enda året med en övervikt av hanar. Detta resulterar i ett genomsnitt på 41 % hanar 1986-90 jämfört med 48 % för de senaste sju åren. Att andelen hanar ökat kan knappast bero på att dessa missades de första åren, men möjligen på en något senare passage och mindre skillnad i sträcktid mellan könen under senare år (Tab. 4). Bland årets hanar var tolv (13 %) fjolårsfåglar (2K), vilka sannolikt inte häckat under året. Mediandatum för de yngre hanarna inföll en dag tidigare än för äldre hanar, i linje med flertalet år. Det är svårare att separera 2K-fåglar bland honorna och endast sju sådana urskiljdes under hösten. Mediandatum för dessa avvek inte från äldre honors.

Vid Stevns var bevakningen dålig i augusti vilket bidrog till att endast 353 bruna kärrhökars bokfördes vilket bara utgör 38 % av Falsterbos summa. Dagar med räkningar på båda sidor av sundet var överensstämmelsen relativt god, med t. ex. 102 ex vid Stevns toppdagen 31 augusti och 91 ex följande dag.

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

Sträcket inleddes med tre adulta fåglar den 16 augusti följda av ytterligare 13 ex samma månad. Antalen var låga även i början av september och den första ungfågeln observerades inte förrän den 15:e. En jämn passage registrerades under senare delen av månaden och årsbästa inskränkte sig till 14 ex den 16 september. Efter låga antal under den blåsiga inledningen av oktober kom en topp i samband med kylan i mitten av månaden då 46 ex sträckte 12-16 oktober. Därefter avtog antalen

Figur 2. Sträcket av blå kärrhök i Falsterbo 1986-1997 uppdelat på kön och åldrar.

The migration of Northern Harrier at Falsterbo 1986-1997 with ages and sexes separated.

men passagen fortsatte in i november då totalt 20 blå kärrhök bokfördes.

Antalet sträckare uppdelat på olika kategorier under tolvårsperioden framgår av figur 2. Årets 212 fåglar ligger nära genomsnittet, men annars antyder ett klart högre medeltal för de första fem åren jämfört med avslutningen att arten för närvarande minskar (Tab. 2). Nedgången är inte lika påtaglig som hos fjällvråken, men orsaken torde även här vara den dåliga gnagarförekomsten i Norrland under perioden. Ungfågelsandelen har fluktuerat mellan 40 och 80 %, vilket är en betydligt större variation än hos brun kärrhök (Tab. 3). Sannolikt speglar detta i viss mån häckningsresultatet. Det är emellertid också en slående variation i antalet adulta sträckare, mellan 37 och 159 ex de tolv åren (Fig. 2). Jämför vi istället ungfågelsiffrorna med medeltalet adulta sträckare sjunker variationen till 45-72 % och genomsnittet hamnar på 58 procent. I båda fallen ligger årets andel nära medel.

Mediandatum för olika kategorier har varierat en hel del under de tolv åren. Normalt kulminerar honorna före hanarna, men i år inföll mediandatum för båda könen den 19 september (Tab. 4). Trots ett förhållandevis bra sträckväder i slutet av september var ungfågelpassagen ovanligt sen med median den 13 oktober. Detta antyder att häckningen försenades av den kyliga våren. Andelen hanar bland de äldre fåglarna var 40 % vilket kan jämföras med ett genomsnitt på 39 %. Även hos blå kärrhök var hanandelen något lägre under de första fem åren (37 %) jämfört med 1991-97 (41%). Den totala dominansen av honor bland de adulta är dock slående (Fig. 2), vilket skulle kunna förklara den relativt höga frekvensen av polygami hos arten (Newton 1979, Bijlsma 1993).

Dagssiffrorna vid Stevns låg generellt under Falsterbos och totalt inräknades hälften så många, 107 ex.

Ängshök *Circus pygargus*

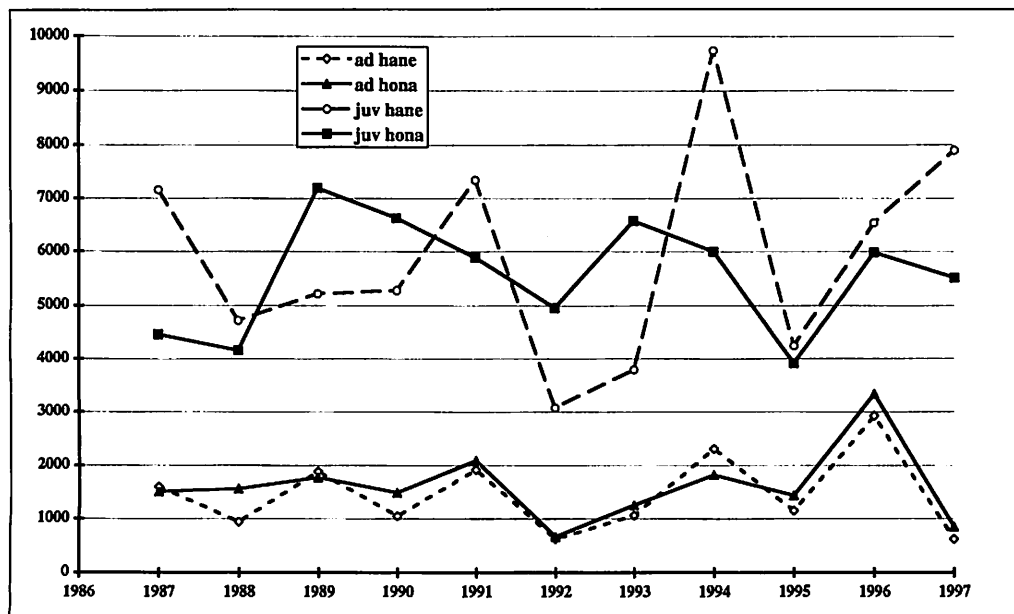
En omfattande inventering på Öland 1996 resulterade i 45 par vilket innebär att beståndet var ungefär oförändrat jämfört med situationen 15 år tidigare (Rodebrand 1996). I övriga Sverige har arten ökat under samma period. Även om endast drygt 10 häckningsförsök rapporterades från fastlandet 1996 torde 25-30 par finnas utanför Öland (Tyrberg 1997). Ökningen speglas i Falsterbosiffrorna med i genomsnitt 9 ängshökar 1986-90 jämfört med 12 ex de senaste sju åren (Tab. 2). Generellt är dock ängshöken klart mindre koncentrerad till Falsterbo än den bruna kärrhöken som också har en sydlig utbredning (Kjellén 1997b).

En 2K hona sträckte redan den 1 augusti och en adult hona följande dag, medan gamla hanar sträckte 8 och 19 augusti. Dessutom räknades 8 ungfåglar utspridda på lika många dagar, varav 6 i augusti. Den senaste bokfördes så sent som 24 september (vilket endast överträffas av en juvenil den 1 oktober 1995). Mediandatum inföll som vanligt i ordningen gamla honor, gamla hanar och ungfåglar, men alla tre kategorierna var något tidigare än normalt (Tab. 4). Av årets 12 ängshökar sågs en fjärdedel insträckande på den danska sidan.

Duvhök *Accipiter gentilis*

Höstens första duvhökar noterades 27-28 september. Kylan i mitten av oktober satte sedan fart på sträcket och en gles passage registrerades fram till dess räkningarna avslutades. Enda högre siffra var 12 ex den 26 oktober men vid Stevns noterades 10 respektive 8 sträckare 15-16 oktober jämfört med 5 respektive 4 ex i Falsterbo. Årets 55 ex ligger något över genomsnittet för hela perioden (Tab. 2). Variationen mellan olika år är relativt stor, men ett medeltal på 28 ex de första fem åren jämfört med 61 ex 1991-97 antyder att populationen för närvarande befinner sig i tillväxt.

En gammal hane sträckte den 16 oktober, medan övriga utgjordes av ungfåglar. Duvhöken är den art som har högst ungfågelsandel i Falsterbo (Tab. 2), vilket naturligtvis beror på att de gamla fåglarna övervintrar längre norrut. En klar dominans av unga hanar i Falsterbo antyder att denna kategori generellt flyttar längst. Av årets 54 juvenila utgjordes hela 78 % av hanar. Tidsmässigt skiljer sig passagen av de olika kategorierna föga, men ordningen verkar vara unga honor, unga hanar och gamla hanar (Tab. 4).

Figur 3. Sträcket av sparvhök i Falsterbo 1987-1997 uppdelat på kön och åldrar.

The migration of Sparrowhawk at Falsterbo 1987-1997 with ages and sexes separated.

Sparvhök *Accipiter nisus*

Sparvhöken har en utdragen sträckperiod och under året bokfördes utsträckande fåglar alla dagar utom åtta. Antalen var som vanligt låga vid säsongstarten. Därefter bokfördes knappt 1000 sträckare i båda de senare augustidekaderna, med som mest 610 ex på månadens sista dag. Antalen sjönk något under den blåsiga inledningen av september men sedan sprutade drygt 4500 sparvhökar ut i mitten av månaden. Dagssummorna översteg tusen under tre på varandra följande dagar; med 1075, 1171 respektive 1269 ex 18-20 september, vilket utgör en ovanligt kraftig passage. Sedan sjönk antalen till 2600 ex i slutet av månaden och 1300 i början av nästa. Den tidiga kylan i mitten av oktober resulterade i en ny topp, med 915 ex den 12 oktober och 612 ex följande dag. Sedan sjönk siffrorna markant och under resten av månaden bokfördes inte mer än drygt 100 sparvhökar någon dag trots bra sträckväder. Det kändes som om landet tömdes redan i mitten av oktober och novembersiffran inskränkte sig till rekordlåga 300 ex. Trots det bästa septembersträcket på flera år medförde de relativt låga siffrorna under senhösten att årsumman slutade på "endast" 14 876 ex. Detta är visserligen lite över medeltalet för hela perioden (Tab. 2), men föga imponerande en höst som helt dominerades av normalt gynnsamma västvindar. Sträcksiffrorna visar att sparvhöken minskade under 1950-talet för att sedan öka klart från början av 1970-talet fram till mitten av 1980-talet (Ulfstrand m. fl. 1974, Roos 1996). Därefter antyder såväl de standardiserade räkningarna som denna serie snarast en stabil population (Tab. 2, Fig. 3).

Trots relativt bra sträck under augusti kulminerade de unga honorna klart senare än normalt (13.9, Tab. 4), medan de unga hanarna som vanligt hade en topp i slutet av september (25.9). De låga siffrorna i slutet av säsongen medförde att mediandatum för de båda adulta kategorierna inföll något tidigare än normalt, liksom att ungfågelsandelen blev den högsta hittills (90 %, Tab. 3). Denna höga andel kan sannolikt inte tas som intäkt för ett ovanligt bra häckningsresultat, därför att ungfågeln generellt är mer koncentrerade till

Falsterbo (Kjellén 1997b). Förmodligen betyder det heller inte att fler adulta valde att övervintra i Sverige, utan bara att färre gamla sparvhökar, trots till synes gynnsam väderlek, sträckte ut via Falsterbohalvön.

Eftersom de fyra kategorierna har väl separerade sträcktoppar kan könskvoten, främst på grund av rådande väderlek, variera en del mellan enskilda år. I figur 3 presenteras sträcket under perioden 1987-1997 uppdelat på kön och ålder. I hela materialet skiljer sig mediandatum mellan könen med 21 dagar hos ungfågeln och 7 dagar hos de gamla. Detta förklarar den större årliga variationen i antalet sträckande bland de juvenila. Hanandelen har varierat mellan 37 och 62 %, med fler hanar under sju av elva år (Fig. 3). I hela materialet är dock könskvoten jämn med 51 % unga hanar, vilket är samma andel som erhöles i en omfattande brittisk studie av boungar (Newton 1986). Samvariationen mellan könen är betydligt större hos de adulta sparvhökarna, kring ett genomsnitt på 1459 hanar och 1616 honor. De mest avvikande siffrorna registrerades de två senaste åren som en följd av en ovanligt hög respektive en ovanligt låg andel av sträcket i slutet av säsongen (Fig. 3). För hela serien råder en viss övervikt av gamla honor med dominans åtta av elva år och totalt 53 %, vilket möjligen kan bero på att fler hanar övervintrar.

Foto: John Larsen

Totalt 5842 ex vid Stevns klint innebär att 40 % av de utsträckande sparvhökarna registrerades på den danska sidan. Den lägre siffran beror till stor del på en sämre täckning, men en jämförelse av enskilda dagar visar generellt på klart lägre antal vid Stevns. Under den markerade toppen 18-20 september räknades t. ex. endast 1667 ex vilket utgör 32 % av antalet i Falsterbo.

Ormvråk *Buteo buteo*

Då sträckvädret var gynnsamt berodde det kanske på värmen att endast drygt 200 ormvråkar räknades i augusti. Utsträcket kom inte riktigt igång förrän i mitten av september då knappt 900 passerade i samband med sparvhökstoppen 18-20 september. Till skillnad från de senaste åren innebar västvindar och god sikt i slutet av månaden att förutsättningarna för termikflygare var goda. Även om antalen inte var så imponerande passerade i alla fall nästan 1900, främst adulta, ormvråkar med som mest 664 ex den 27 september. Sedan var det lugnt till kallluftsgenombrottet i mitten av oktober då huvuddelen av årets sträck passerade med som mest 1881 ex den 12 oktober och 2702 ex två dagar senare. Därefter var antalen föga imponerande och endast 59 ormvråkar bokfördes i november.

Totalt 10 086 sträckare ligger under medel (Tab. 2) trots västvindsdominansen. Ett högre genomsnitt 1986-90 jämfört med de senaste sju åren tyder på en beståndsnedgång. Som antydde i förra årsrapporten (Kjellén 1997a) kan det emellertid vara så att en ökande andel adulta ormvråkar som kommer norrifrån valt att sträcka ut från Nordvästskåne i stället för via Falsterbo. Vid Stevns summerades 6960 ormvråkar, en högre andel än för flertalet arter. Som vanligt var överensstämmelsen god flertalet dagar. Till exempel räknades 676 ex den 27 september och 2648 ex den 14 oktober, men endast 633 ex den 12 oktober.

Ungfågelsandelen på 49 % ligger något över medel (Tab. 3). Då adulta förefaller vara lika koncentrerade till Falsterbo som ungfågarna (Kjellén 1997b) och vädret var bra under de gamla fåglarnas sträcktopp, skulle detta kunna tolkas som om häckningsutfallet varit något bättre än normalt. Procenten ungfåglar i

Falsterbo ligger generellt klart över motsvarande andel hos fjällvråk och bivråk (Fig. 1). Även om de båda andra vråkarna är bland de få arter där ungfågarna är mindre koncentrerade till halvön (Kjellén 1997b) visar figur 1 att ungproduktionen hos dessa legat klart under ormvråkens de senaste tolv åren. Hos alla tre arterna uppvisar dock sträckssiffrorna för närvarande en negativ trend. Årets mediandatum ligger för såväl unga som gamla fåglar obetydligt senare än genomsnittet. För båda kategorierna har en senareläggning (med fem respektive åtta dagar) av sträcket inträffat de senaste sju åren jämfört med 1986-90 (Tab. 4). Detta är åtminstone delvis en följd av generellt sämre sträckväder under sträcktoppen i september.

Liksom tidigare separerades ormvråkar med en generellt vit fjäderdräkt. Ulfstrand (1977) har visat att sådana "vita" individer är signifikant vanligare i Skåne jämfört med övriga Sverige. Vita vråkar kan alltså antas representera en sydlig population. Proportionen vita vråkar bland sträckarna har varierat kring ett genomsnitt på 0,7 % bland de adulta och 1,7 % bland de juvenila. Separeringen av vita (skånska) och mörkare (nordliga) ormvråkar har demonstrerat följande skillnader:

1. Det skånska beståndet flyttar söderut tidigare på säsongen (i medeltal 5 dagar för adulta och 4 dagar för juvenila jämfört med nordligare häckare).
2. Förhållandevis fler juvenila än adulta skånska ormvråkar sträcker i Falsterbo jämfört med nordligare fåglar.
3. Skånska häckare, framför allt de adulta, är stannfåglar i högre utsträckning än nordliga vråkar. Detta antyder ett mönster av överhoppflyttning där de nordligaste häckfågarna flyttar längst, vilket även stöds av ringmärkningsåterfynd.

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Höstens första fjällvråk sträckte den 19 september, vilket är ovanligt sent. Trots hyfsat sträckväder räknades inte mer än 105 ex i september, med som mest 39 ex den 27:e. Även senare var antalen blygsamma. Efter en topp i samband med kylan i mitten av oktober, då maximalt 51 räknades den 12:e, bokfördes

endast 23 sträckare. Detta resulterade i den i särklass lägsta årssumman under perioden (281 ex, Tab. 2). Därmed accentueras den markanta nedgången sedan 1986 som sannolikt i första hand är en följd av bristen på goda gnagarår i norra Skandinavien i sen tid. Minskningen kan verka dramatisk men under 1940- och 1950-talen räknades i medeltal endast 209 respektive 120 fjällvråkar i Falsterbo (Rudebeck 1950, Ulfstrand m. fl. 1974). De låga siffrorna beror nog delvis på att det var svårare att urskilja enstaka fjällvråkar i strömmen av de mycket talrikare ormvråkarna med den tidens optiska utrustning. Detta är dock inte tillräckligt för att förklara den markanta skillnaden jämfört med de mycket högre siffrorna under 1970- och början av 1980-talen.

Ungfågelsandelen på 20 % ligger strax under genomsnittet för hela perioden (Tab. 3). Generellt verkar ungproduktionen hos fjällvråken de senaste tolv åren ha varit klart lägre än för den närbesläktade ormvråken (Fig. 1). Båda är utpräglade gnagarspecialister, men utbredningsområdet överlappar endast i Norrlands inland, vilket kanske förklarar varför kurvorna är föga korrelerade. Det förhållandevis höga värdet för fjällvråk 1994 beror troligen i första hand på en gnagartopp i södra Norge detta år.

Som vanligt separerades fjolårsfåglar (2K) bland de äldre fjällvråkarna. Dessa utgjorde endast 6 % av årets sträckare vilket speglar en låg ungfågelsandel året innan. Mediandatum för dessa icke-häckare inföll den 28 september, fem dagar tidigare än för de helt adulta (Tab. 4). Normalt sträcker honorna, liksom hos flertalet arter, något före hanarna. Ungfågeln låg i år tio dagar efter de gamla, en större skillnad än normalt. Jämfört med ormvråken har endast en mindre senareläggning av sträcket inträffat mellan 1980- och 1990-talen (Tab. 4). Bland de adulta fjällvråkarna dominerade honorna kraftigt med 65%, men generellt verkar könskvoten vara betydligt jämnare med 51 % i hela serien.

Fjällvråk. Foto: Jan Elmelid/N

Mindre skrikörn *Aquila pomarina*

Antalet mindre skrikörnar har varierat mellan 0 och 14 de senaste tolv åren (Tab. 2). Årets tre subadulta ligger under medel och vidare kan noteras att antalet var något högre de första fem åren jämfört med 1990-talet. Den 31 augusti vände en subadult och en annan fågel sågs 25-26 september, vilken inte heller den konstaterades sträcka ut. Den mindre skrikörnen är tropikflyttare varför oktoberfynd är ovanliga. Dock sträckte en 2K-fågel så sent som den 21 oktober 1995 och i år vände en subadult 14 oktober för att sträcka ut följande dag. Ingen mindre skrikörn noterades på den danska sidan. Ännu har ingen ungfågel noterats i Falsterbo och sannolikt anländer flertalet inte till Sverige under hösten utan tidigare under sommaren eller våren. I Danmark ses de flesta mindre skrikörnarna under våren och

vårar med höga antal följs oftast av höstar med många fynd i Sverige (K. Mallings Olsen).

Stäppörn *Aquila nipalensis*

En trolig fjolårsfågel (2K) vände över halvön den 19 september. Den 15 oktober vände en sliten subadult som troligen var 4K. Följande dag gjorde den flera sträckförsök, då den bl. a. var långt ute över sundet och vände, innan den slutligen vågade sig över och noterades insträckande på den danska sidan. Sammanlagt elva fåglar under perioden innebär ett genomsnitt på nästan en per år. Materialet fördelar sig på åtta subadults med mediandatum den 7 september och tre ungfåglar (27 %) med kulmination den 27 september.

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Redan den 26 september vände en yngre kungsörn. I samband med kylan i mitten av oktober sträckte en juvenil medan 2 yngre vände den 14 oktober. Följande dag sträckte fyra olika örnarter, bland annat tre unga kungsörnar. Senare vände enstaka yngre fåglar 16 och 25 oktober samt 3 november. Totalt 4 sträckare som samtliga sågs insträckande vid Stevns klint! Detta innebär ett resultat över genomsnittet och tendensen är för närvarande snarast ökande (Tab. 2).

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Totalt 279 fiskgjusar innebär en klar uppgång jämfört med de två närmast föregående åren då vädret missgynnade antalen i augusti. I ett längre perspektiv ligger det klart över genomsnittet och en högre siffra under senare delen av perioden jämfört med 1986-90 antyder att beståndet snarast är i tillväxt (Tab. 2). Vid Stevns klint räknades 66 ex med som mest 20 ex den 1 september. Den relativt låga siffran beror bland annat på en dålig täckning i början av säsongen.

Passagen var gles alltifrån början av augusti. Från den 14 noterades tvåsiffriga antal flera dagar resulterande i drygt 70 respektive drygt 80 fåglar de båda senare augustidekaderna. Sträcktoppen inföll vid månadsskiftet med 20 ex den 31 augusti och 30 ex följande dag. Därefter fortsatte en gles passage fram till den 22 september. Eftersläntare bokfördes med 1

ex den 12:e och 2 ex den 15 oktober. Ungfågelsandelen på 55 % ligger strax över medelvärdet (Tab. 3). Om vi räknar med en genomsnittlig ungproduktion på 1,5 ungar/häckande par (Odsjö & Sandell 1976) så förefaller de juvenila koncentreras något mer till Falsterbo (Kjellén 1997b). Medan mediandatum för honorna (24.8) inföll två dagar senare än normalt, kulminerade hanarna (25.8) istället en dag tidigare (Tab. 4). Detta innebär liksom för brun kärrhök att skillnaden mellan könen var mindre än vanligt. Även ungfågeln låg, med median den 31 augusti, två dagar efter. Bland de adulta gjusarna var hanarna i år i majoritet med 53 %, men i hela materialet råder en jämnare könskvot med 51 % hanar.

Koncentrationen till Falsterbohalvön höstetid är förhållandevis låg (Kjellén 1997b). Under uppsträcket som kulminerar i början av april räknas ofta högre antal på Sjöland, med t. ex. ett årsbästa på 438 nordsträckare vid Hälleback 1996 (Thorup & Ortvad 1997).

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Åren 1942-1944 var tornfalken relativt sparsam i Falsterbo med i genomsnitt endast 201 sträckare (Rudebeck 1950). Detta var troligen en effekt av de ovanligt kalla vintrarna i början av 1940-talet (Gustaf Rudebeck muntl.). På 1950-talet räknades i medeltal 266 tornfalkar, med högst siffror under första delen (Ulfstrand m. fl. 1974). Arten drabbades hårt av kvicksilverdöden och sannolikt var beståndet i botten under 1960-talet då inga räkningar bedrevs i Falsterbo. Sedan de standardiserade räkningarna inleddes 1973 har antalen fluktuerat mellan 150 och drygt 300 ex, bortsett från hösten 1992 då hela 513 räknades, och trenden är snarast sjunkande (Roos 1996 och tidigare). Även i denna studie har antalen varierat en hel del, men ett klart högre medeltal de första fem åren jämfört med 1990-talet antyder en minskning (Tab. 2, Fig. 4).

Årets 409 ex innebär en klar uppgång jämfört med de föregående två åren. Sannolikt är detta främst väderbetingat. I augusti rädde högetrycksväder med västvindar. Efter enstaka ex under den första dekaderna sträckte 70 tornfalkar i mitten av månaden med som mest 18 ex den 15 augusti. Sedan sjönk antalen något men en ny topp kom vid månadsskiftet med bl. a. 25 ex

den 1 september. Liksom för stenfalk och pilgrimsfalk, koncentrerades sträcket mer än vanligt till Falsterbo i samband med friska västvin-
dar under september. Från den 15 och månaden ut bokfördes tvåsiffriga antal tio olika dagar med som mest 41 ex den 20 september. Totalt 27 ex i oktober utgör istället en låg siffra och i november passerade endast en tornfalk. Vid Stevns bokfördes 146 ex under hösten, vilket utgör 36 % av Falsterbos summa. Antalen var allmänt lägre enskilda dagar med t. ex 21 ex den 20 september, men en del av skillnaden hänger på sämre bevakning i augusti.

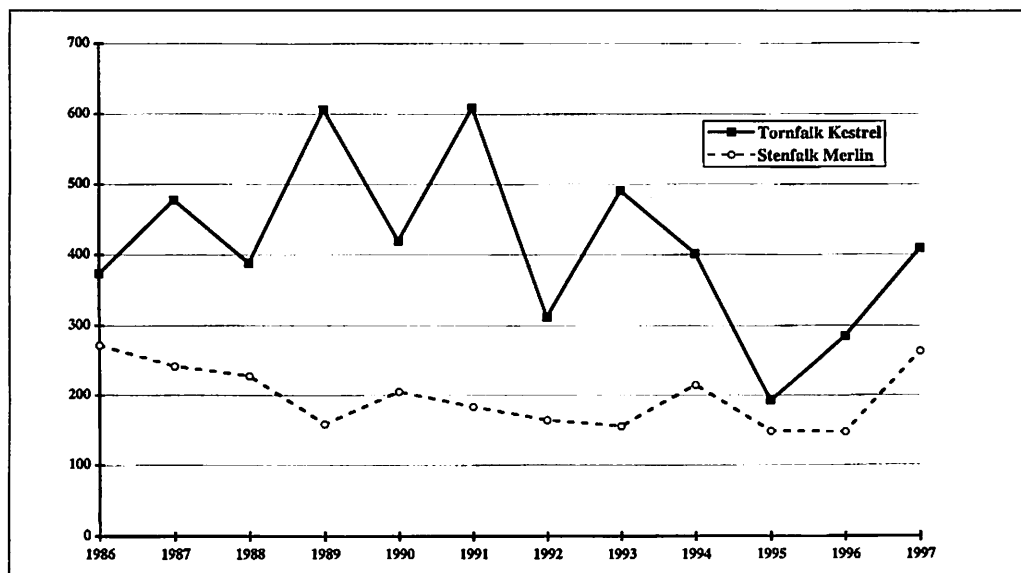
Ungfågeln koncentreras mer till Falsterbo än de adulta (Kjellén 1997b) och årets andel på 72 % ligger nära genomsnittet (Tab. 3). De höga antalen i slutet av september innebar att mediandatum för såväl hanar som ungfåglar blev sena medan honorna kulminerade mer normalt i början av månaden (Tab. 4). För samtliga kategorier har sträcket legat fyra dagar senare under 1990-talet jämfört med de första fem åren, vilket är mer utpräglat än hos övriga tidiga sträckare (Tab. 4). Liksom flertalet år dominerade honorna bland de adulta tornfalkarna (53 %), vilket sannolikt beror på att fler hanar stannar över vintern i sydligaste Sverige.

Aftonfalk *Falco vespertinus*

En ungfågel passerade Nabben den 31 augusti. I genomsnitt en aftonfalk bokfördes de första fem åren, jämfört med ett medeltal på två ex under 1990-talet (Tab. 2). Ungfågeln dominerar stort bland höstfynden i Falsterbo, med 90 % av periodens 21 sträckare. De övriga två var hanar som båda sågs i augusti, medan mediandatum för samtliga ungfåglar ligger i början av september.

Stenfalk *Falco columbarius*

Den första stenfalken sträckte den 17 augusti och följdes av ytterligare fyra fåglar i slutet av månaden. I samband med relativt kraftiga västvin-
dar i mitten av september räknades ovanligt många sträckare. Stenfalken är mindre vindkänslig än flertalet rovfåglar och sträcker regelbundet i upp till 15 sekundmeters motvind. Passagen var kraftig 9-23 september, då 80 % av årets sträck räknades, med maximalt 25 ex såväl den 15 som den 17 och 27 ex den 18 september, vilket är förhållandevis höga siffror. Kanske beror dessa främst på att fåglarna flyger lågt och därmed är lättare att upptäcka i starkare motvind. Även för sparrvhök har man en känsla av att antalen ofta blir högre när det blåser mer än i samband med

Figur 4. Antal sträckande tornfalkar och stenfalkar i Falsterbo 1986-1997.

The migration of Eurasian Kestrel and Merlin at Falsterbo 1986-1997.

bra sikt och svag vind. Då passerar fåglarna högt och mer utspritt och blir därför svårare att upptäcka mot en blå himmel. Trots kyla och bra sikt i oktober registrerades relativt få såväl stenfalkar som sparvhökar och i november var sträcket över.

Årets 264 ex är den näst högsta siffran under serien (Tab. 2, Fig. 4), men jämfört med flertalet andra arter har den årliga variationen varit relativt liten. Även en jämförelse med tidigare sträcksiffror ända sedan 1940-talet antyder att beståndet legat på ungefär samma nivå. Vid Stevns klint räknades endast 20 % av Falsterbos antal (53 ex). Överensstämmelsen mellan enstaka dagar var ovanligt dålig med t. ex. endast 2 ex under de tre toppdagarna i september vid Stevns, men istället fler sträckare under flera dagar i oktober.

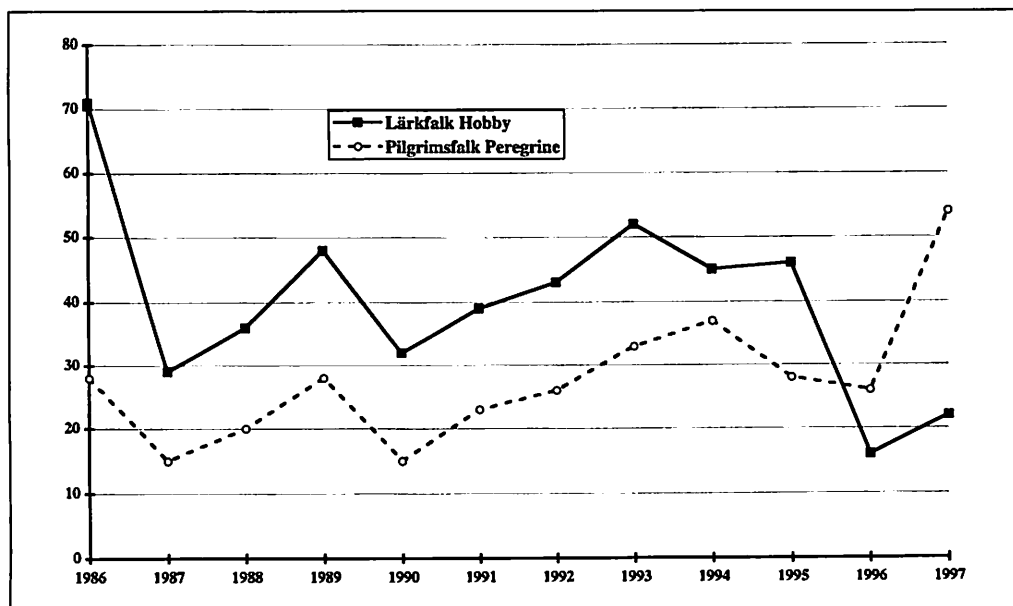
Endast två adulta honor och 4 hanar bokfördes, vilket ledde till en ännu högre ungfågelsandel än normalt (Tab. 3). Överrepresentationen av juvenila gör att det är tveksamt om årets relativt höga antal speglar en god häcknings-säsong. Flest honor identifieras normalt i början av säsongen. Detta kan i viss mån bero på att de då ännu ruggar vingpennorna och därför är lättare att separera från ungfågarna. Hanar-

na kulminerar normalt i slutet av september men årets mediandatum ligger liksom för ungfågarna tidigare än vanligt (Tab. 4).

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Av åtta lärkfalkar i augusti passerade tre på månadens sista dag. Till skillnad från de andra falkarterna var antalen i september inte särskilt imponerande. Av 14 sträckare räknades fyra den 20 och årets senaste bokfördes den 27 september. Medan de adulta var något senare än normalt kulminerade ungfågarna sex dagar tidigare än genomsnittet (Tab. 4). Liksom hos tornfalken har sträcket generellt legat senare de senaste sju åren än i slutet av 1980-talet. Ungfågelsdominansen är nästan lika utpräglad som hos stenfalken och årets 82 % ligger något under medel (Tab. 3).

Under tre år i början av 1940-talet räknades i snitt endast 6 lärkfalkar (Rudebeck 1950). Det är svårt att tro att lärkfalken skulle ha varit väsentligt fåtaligare då än under 1950-talet då ett medeltal på 19 fåglar bokfördes (Ulfstrand m. fl. 1974). När de standardiserade räkningarna inleddes i början av 1970-talet låg antalen på ungefär samma nivå. De har sedan sjunkit till ett medeltal på 12 ex för de första sex åren på

Figur 5. Antal sträckande lärkfalkar och pilgrimsfalkar i Falsterbo 1986-1997.
The migration of Hobby and Peregrine at Falsterbo 1986-1997.

1990-talet (Roos 1996 och tidigare). I denna studie har antalet minskat från i genomsnitt 43 ex de första fem åren till 38 ex under 1990-talet (Tab. 2), men skillnaderna beror helt på ett högt antal 1986 och låga antal de senaste två åren (Fig. 5). I slutet av 1970-talet beräknades ungefär 1000 par häcka i Sverige (SOF 1990) men inget är känt om några sentida förändringar i populationen. Om den antydda nedgången i Falsterbo är reell borde beståndet nu vara lägre. I Danmark där arten inte varit talrik i modern tid fanns på 1950-talet 10-20 par (Olsen 1992) jämfört med endast 5-10 par i dagsläget (Jacobsen 1997).

Totalt 22 lärkfalkar är endast något bättre än fjolårets bottennotering (Tab. 2). Ännu sämre var resultatet på den danska sidan där endast 5 ex räknades, mot fyra året innan.

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

Det går för närvarande bra för det svenska beståndet med 60 kända par 1996 (Lindberg 1997). Den långsamma uppgången sedan 1960-talet speglas väl i siffrorna från Falsterbo (Roos 1996 och tidigare). Ökningen i denna serie har tidigare varit ganska blygsam, men tog i år ett rejält skutt då hela 54 sträckare bokfördes (Tab. 2, Fig. 5). De första fåglarna observerades redan 4 och 5 augusti vilket är tidigast hittills. Dessa följdes av ytterligare 11 falkar under månaden varav 3 ex den 18 augusti. Efter hela 5 sträckande den 10 september noterades pilgrimsfalk de flesta dagar fram till och med den 28. Sammanlagt bokfördes 8, 15 respektive 11 sträckare under de tre septemberdekaderna. Därefter följde låga fem falkar i oktober samt enstaka fåglar den 2 och 18 november. Vid Stevns klint räknades totalt 16 pilgrimsfalkar av vilka sex sannolikt inte sågs på den svenska sidan. Totalt har således minst 60 falkar sträckt via Falsterbohalvön under hösten. Sannolikt härstammar dock flera av dessa från de större norska och finska bestånden, möjligen även från Ryssland.

Ungfågelsandelen på 18% ligger klart under genomsnittet på 30% (Tab. 3). Till skillnad från de mindre falkarterna är de adulta pilgrimsfalkarna mer koncentrerade till Falsterbo än de juvenila (Kjellén 1997b). Mediandatum inföll i ordningen gamla hanar, gamla honor, unga honor och unga hanar. Normalt

brukar även de unga hanarna passera före honorna (Tab. 4). Generellt var sträcket något senare än normalt, utom för de juvenila honorna. Tidigare år har hanarna dominerat något bland de adulta falkarna men i år var könskvoten helt jämn. Av de äldre fåglarna bedömdes 5 ex (11 %, mest honor) vara fjolårsfåglar (2K) som ännu uppvisade spår av juvenil dräkt. Bland de 10 ungfågellarna var sex honor men i hela materialet utgör hanarna 48 procent av de juvenila.

Genom telefonkontakt kunde vi den 1 september följa en gammal hane från utsträcket i Falsterbo till dess den sträckte in vid Stevns klint på den danska sidan. Den 24 km långa passagen tog endast 22 minuter vilket innebär att falken flög med en medelhastighet av 65 km i timmen. Vid tillfället blåste en måttlig sydostvind vilket gör att den hade sidvind.

Referenser

- Bijlsma, R. G. 1993. *Ecological Atlas of the Raptors in the Netherlands*. - Schuyt and Co, Haarlem.
- Helander, B. 1997. Projekt Havsörn. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 27:67-71.
- Jacobsen, E. M. 1997. Hvor mange fugle yngler i Danmark? - *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 91:93-100.
- Kjellén, N. 1988. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön höstarna 1986 och 1987. - *Anser* 27:99-116.
- Kjellén, N. 1992. Differential timing of autumn migration between sex and age groups in raptors at Falsterbo, Sweden. - *Ornis Scandinavica* 23:420-434.
- Kjellén, N. 1996. Riksinventering av brun kärrhök 1995. *Vår Fågelvärld* 55:6-15.
- Kjellén, N. 1997a. Ålders- och könsfördelning hos sträckande rovfåglar över Falsterbohalvön hösten 1996. - *Anser* 36:99-121.
- Kjellén, N. 1997b. Importance of a bird migration hot spot: proportion of the Swedish population of various raptors seen on autumn migration at Falsterbo 1986-1995 and population changes reflected by the migration counts. - *Ornis Svecica* 7:21-34.
- Kjellén, N. In prep. Projekt Glada - Årsrapport 1997. - *Anser* 37:

- Lindberg, P. 1997. Projekt Pilgrimsfalk 1996. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 27:57-61.
- Newton, I. 1979. *Population Ecology of Raptors*. - Poyser, Berkhamsted.
- Newton, I. 1986. *The Sparrowhawk*. - Poyser, Berkhamsted.
- Odsjö, T. & Sondell, J. 1976. Reproductive success of Ospreys in southern and central Sweden. *Ornis Scandinavica* 7:71-84.
- Olsen, K. M. 1992. *Danmarks Fugle - en oversigt*. Dansk Ornitologisk Forening, København.
- Pöyhönen, M. 1995. Occurrence and breeding of the Black Kite in Finland. - *Linnut* 6:20-24.
- Rodebrand, S. 1996. Ängshöken *Circus pygargus* på Öland - *Calidris* 25:99-116.
- Roos, G. 1996. Sträckfågelräkning vid Falsterbo 1993-1994. Rapport 4359, Naturvårdsverket.
- Rudebeck, G. 1950. *Studies on Bird Migration*. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 1.
- SOF. 1990. *Sveriges fåglar*. 2:a uppl. Stockholm.
- Stolt, B.-O., Ekström, L., Fransson, T., Malmgren, B., Staav, R., Sällström, B. and Sällström, U. B. 1992. *Report on Swedish Bird Ringing for 1990*. Swedish Museum of Natural History, Bird Ringing Centre, Stockholm.
- Thorup, K & Ortvad, T. E. (red). 1997. *Fugle på Sjælland 1996*. Dansk Ornitologisk Forening.
- Tjernberg, M. & Rytman, H. 1994. Bivråkens *Pernis apivorus* överlevnad och beståndsutveckling i Sverige. - *Ornis Svecica* 4:133-139.
- Tyrberg, T. 1997. Fågelrapport för 1996. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 27:73-123.
- Ulfstrand, S. 1977. Plumage and size variation in Swedish Common Buzzards *Buteo buteo*. *Zool. Scr.* 6: 69-75.
- Ulfstrand, S., Roos, G., Alerstam, T. & Österdahl, L. 1974. *Visible Bird Migration at Falsterbo, Sweden*. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 8.
- published annually in *Anser* (Kjellén 1997a and earlier). A summary of the results from the first five years was published in *Ornis Scandinavica* (Kjellén 1992), while the concentration rate of different species was discussed in *Ornis Svecica* (Kjellén 1997b). The purpose was to investigate differences in migration patterns between ages and sexes in the various species. At least one mobile observer was counting as close to the passage of migrants as possible. The figures from 1997 are presented in Table 1, while Table 2 gives annual totals for the whole period. Annual percentages of juveniles are depicted in Table 3 and median dates for different categories in Table 4.
- After a fairly cold spring and early summer the weather was more normal in July. During stable high pressure with westerly winds in August raptor migration at Falsterbo was clearly better than in the previous years, with a constant passage without extreme peak days. Westerly winds also dominated the rest of the autumn and reached gale force in September and early October. Merlin and Peregrine occurred in good numbers during the windy period and numbers in late September were the best in many years. After a marked peak in connection with an early cold period in the middle of October numbers were surprisingly low during the rest of the season. In spite of the favourable wind conditions the total number was below average (Tab. 2). While species generally increasing did well a reduction in numbers is now indicated in some other raptors.
- Adult Honey Buzzards occurred in numbers below average with a comparatively drawn out passage and a late peak (Tab. 4). The proportion of juveniles (7 %) was low as usual in spite of a comparatively good breeding result in a study area in Dalsland. Compared to the real buzzards the average production of young seems to be clearly lower (Fig. 1). Five adult Black Kites showed a late migration peak. A total of 928 migrating Red Kites is the second highest figure so far (Tab. 2) and mirrors the continued increase in Scania. Due to better weather in September the passage was earlier than in recent years. Although most birds are residents the obvious increase of the Swedish population of White-tailed

Summary

For the twelfth year in succession the migration of raptors over the Falsterbo peninsula was studied daily from August 1 until November 20. The results from 1986-1996 have been

Eagles is reflected in rising figures at Falsterbo. The great majority of migrants are juveniles and immatures.

After a few poorer years the number of Marsh Harriers was the highest ever with 917 migrants (Tab. 2). The proportion of males has varied between 33 and 54 % around an average of 45. The Hen Harrier occurred in average numbers (Tab 2), although a lower mean during the 1990's compared to the first five years indicate a general declination in the Scandinavian population. Annual variation in numbers of different categories is comparatively large (Fig. 2). The proportion of juveniles fluctuated considerably (Tab. 3). Most likely this gives some reflection of the breeding result, although the annual variation in the number of adult migrants is relatively high. If instead compared to the mean number of adults, juveniles fluctuated between 45 and 72 %. The dominance of females among old birds is even more pronounced than in Marsh Harrier with an average of 39 % males. A total of 12 Montagu's Harriers means that the species continues a positive trend. Also the Goshawk had a good year with a peak in connection with low temperatures in mid-October.

As usual nowadays the Sparrowhawk was the most common migrant (Tab. 2). A very marked peak of 4500 birds in the middle of September included three daily figures above one thousand birds. Due primarily to low numbers during late autumn the total was only slightly above average. Since the median dates of the four categories are well separated (Tab. 4), the numbers may vary from one year to the next due to the weather (Fig. 3). In general the numbers tend to fluctuate more among the young birds, but the totals indicate a stable population during the twelve years. In spite of a dominance of westerly winds the number of Common Buzzards was below average, and the trend is a slight decrease. The number of adults in late September was higher than in the previous three seasons, but not impressive compared to earlier years. The peak came later, with a maximum of 2702 buzzards on 14 October, resulting in a fairly high proportion of juveniles. The negative trend in Rough-legged Buzzard was accentuated

with a total of below 300 migrants. Due to low rodent numbers there has not been a good breeding season in northern Scandinavia since 1982. Consequently the proportion of juveniles has been well below that in Common Buzzard during this study (Tab. 3, Fig. 1). Golden Eagle is increasing as a breeder in Scania, which may explain a slight rise in the small numbers at Falsterbo. A steady stream of migrating Ospreys in August resulted in the best total since 1994, and the large Swedish population seems to be doing well.

After two poor years the number of Eurasian Kestrels rose to a figure close to the average (Tab. 2). However higher figures during the first five years compared to the 1990's indicate a slight decrease (Fig. 4). As in Hen Harrier and Rough-legged Buzzard this may be caused by a poor food supply up north. Since the proportion of juveniles is constantly high at Falsterbo (Tab. 3), this gives no information on the variation in the breeding success. Compared to other species the number of migrating Merlins have been surprisingly constant since counts were started at Falsterbo in the early 1940's. Good daily figures during a period of fairly strong westerly winds in the middle of September resulted in the second highest total during this period (Tab. 2, Fig. 4). Merlins regularly migrate in winds up to 15 m/s. It is quite possible that migrants are more easily spotted under these conditions when they fly low, compared to high up against a blue sky during calm days with good visibility. In contrast to the other falcons the total in Hobby was well below average (Tab. 2, Fig. 5). Not much is known about the development of the Swedish population, but the figures from Falsterbo indicate lower numbers today than during the 1950's. The Peregrine on the other hand is clearly on the increase and this years 54 migrants is the highest number recorded since the 1940's. The great majority migrated in September and the proportion of juveniles was even lower than normal (Tab. 3).

Rarities during the autumn included Short-toed Eagle, Lesser Spotted Eagle (3), Steppe Eagle (2) and Red-footed Falcon.

Nils Kjellén, Ekologihuset, S-223 62 Lund